

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сергій Мельник¹

¹Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Суми, Україна,
sergeymelnick2016@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2021-02-25-31>

Анотації

Актуальність. Доведено основні напрями реалізації стану сформованості здоров'язберігальної компетентності в професійній підготовці майбутніх фахівців будівельних спеціальностей у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки, що в подальшому уможливило вивчення динаміки зміни її сформованості. Також установлено причини низького рівня сформованості здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельних спеціальностей. Обґрунтовано, що структурними компонентами здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельних спеціальностей є аксіологічний, гносеологічний і фізкультурно-оздоровчий. **Мета дослідження** полягає у визначенні та обґрунтуванні критеріїв і показників рівня сформованості здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельних спеціальностей у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки. **Методи дослідження** – вивчення, аналіз і систематизація літературних джерел, узагальнення передового педагогічного досвіду для визначення важливості формування в майбутніх фахівців будівельних спеціальностей здоров'язберігальної компетентності в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки. **Результати роботи.** На основі кількісних і якісних показників проведено порівняльний аналіз отриманих результатів експерименту. Достовірність результатів дослідження забезпечувалася науковою обґрунтованістю вихідних теоретичних положень; внутрішньою логікою дослідження; адекватністю методів, які використовувалися, метою й завданням дослідження; використанням статистичних методів обробки результатів роботи. **Висновки.** На теоретичному та методологічному рівні доведено важливість професійно-прикладної фізичної підготовки для формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельних спеціальностей. Визначено структурні компоненти, критерії сформованості та ступінь сформованості здоров'язберігальної компетентності, а також показники, які характеризують сформованість кожного критерію.

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, здоров'язберігальна компетентність, майбутні фахівці, будівельні спеціальності, студенти.

Мельник Сергей. Формирование здоровьесберегающей компетентности будущих специалистов строительных специальностей в процессе профессионально-прикладной физической подготовки. Актуальность. Доказанные основные направления реализации состояния сформированности здоровьесберегающей компетентности в профессиональной подготовке будущих специалистов строительных специальностей в процессе профессионально-прикладной физической подготовки, что в дальнейшем позволило изучить динамику изменения ее сформированности. Также установлены причины низкого уровня сформированности здоровьесберегающей компетентности будущих специалистов строительных специальностей. Обосновано, что структурными компонентами здоровьесберегающей компетентности будущих специалистов строительных специальностей является аксиологический, гносеологический и физкультурно-оздоровительный. **Цель исследования** заключается в определении и обосновании критериев и показателей уровня сформированности здоровьесохраняющей компетентности будущих специалистов строительных специальностей в процессе профессионально-прикладной физической подготовки. **Методы исследования** – изучение, анализ и систематизация литературных источников и обобщение передового педагогического опыта для определения важности формирования у будущих специалистов строительных специальностей здоровьесберегающей компетентности в процессе профессионально-прикладной физической подготовки. **Результаты работы.** На основе количественных и качественных показателей проведен сравнительный анализ полученных показателей эксперимента. Достоверность результатов исследования обеспечивалась научной обоснованностью исходных теоретических положений; внутренней логикой исследования; адекватностью методов, которые использовались, целью и задачами исследования; использованием статистических методов обработки результатов работы. **Выводы.** На теоретическом и методологическом уровнях доказана важность профессионально-прикладной физической подготовки для формирования здоровьесохраняющей компетентности будущих специалистов строительных специальностей. Определены структурные компоненты, критерии сформированности и степень сформированности здоровьесохраняющей компетентности, а также показатели характеризующие сформированность каждого критерия.

Ключевые слова: профессионально-прикладная физическая подготовка, здоровьесохраняющая компетентность, будущие специалисты, строительные специальности, студенты.

Melnyk Serhii. Formation of Health-Saving Competence of Future Building Specialists in the Process of Professionally Applied Physical Training. Topicality. The main directions of realizing competence formation status of health-saving competence in professional training of future building specialists in the process of professionally applied physical training allowed studying the dynamics of changes in its formation. The reasons for the low level of health-saving competence of future building specialists have been established. Axiological, epistemological, physical culture and health-improving are structural components of the health-saving competence of future specialists in construction specialties. **The Purpose of the Research** is to determine and substantiate the criteria and indicators of the level of health-saving competence of future building specialists in the process of professionally applied physical training. **The Methods of the Research** used within the study: analysis and systematization of literary sources, generalization method of advanced pedagogical experience, carried out in order to determine the importance of health-saving competence of future building specialists in the process of professionally applied physical training. **Results of the Research.** On the basis of quantitative and qualitative indicators, a comparative analysis of the resulted experiment was conducted. The reliability of the research results was ensured by the scientific validity of the initial theoretical thesis; internal logic of the research; the adequacy of used methods, the research goals and objectives; the use of statistical methods for processing the paper's results. **Conclusions.** At the theoretical and methodological level, the importance of professional and applied physical training for health competence formation of future building specialists has been proved. The structural components, health-preserving competence criteria and degree of formation, as well as indicators that characterize the formation of each criterion are determined.

Key words: professionally applied physical training, health-saving competence, future specialists, construction specialties, students.

Вступ. В умовах сучасної соціальної та екологічної кризи надзвичайної актуальності набуває проблема збереження здоров'я. Виконання завдань збереження здоров'я є особливо важливим для такої групи молоді, як студентство. Аналіз навчально-методичного забезпечення професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців будівельного профілю засвідчив, що в його змісті представлено навчальний матеріал про чинники негативного впливу на здоров'я під час виконання ними професійної діяльності.

Водночас у студентів не сформована цілісна система знань про здоров'я та способи його збереження, відсутні навички збереження свого здоров'я й здоров'я інших людей, не сформовані цінності та мотиви здорового способу життя. А відтак у них не сформована здоров'язберігальна компетентність.

Різні її аспекти досліджували Ю. Бойчук, А. Турчинов [3], О. Єжова [5], О. Соколенко [18], Д. Воронін [4], С. Харченко [19] та ін. Науковці зазначають, що сучасний фахівець будівельного сектору повинен бути не лише високкваліфікованим професіоналом, але й мусить мати високий рівень здоров'я. У такому випадку фізична культура й спорт перетворюються на важливі чинники забезпечення нормального функціонального стану організму, оптимальної інтелектуальної працездатності та формування важливих для професійної діяльності особистісних якостей [6].

Провідна роль у здоров'язбереженні, безумовно, належить професійно-прикладній фізичній підготовці. Перед викладачами фізичної культури вищих закладів освіти постає проблема формування здоров'язберігальної компетентності студентів у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки. Саме тому професійно-прикладна фізична підготовка повинна розв'язувати проблеми охорони здоров'я молодої людини та формувати здоров'язберігальну компетентність майбутніх фахівців будівельного сектору, зокрема знання в галузі охорони здоров'я й мотиви збереження здоров'я як психофізіологічну основу успішної діяльності майбутнього фахівця [9, с. 19].

Зв'язок з науковими темами та планами. Роботу виконано відповідно до зведеного плану науково дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка на 2016–2020 рр. за темою «Теоретичні і методичні основи фізкультурної освіти різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U000900).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблеми професійно-прикладної фізичної підготовки фахівців різного профілю стосуються праці Я. Зорія [6], Е. Маляра [11], Л. Пилипей [15], Ю. Остапенка [14] та ін.

Л. Пилипей трактує поняття «професійно-прикладна фізична підготовка» як спеціалізований вид фізичного виховання, спрямований на формування й удосконалення властивостей та якостей

особистості, що мають суттєве значення для професійної діяльності. На думку науковця, такими властивостями і якостями особистості є не лише рухові навички, а й психічні характеристики [15, с. 10].

Я. Зорій трактує професійно-прикладну фізичну підготовку як складний процес цілеспрямованого педагогічного впливу на фізичні, психічні, психофізіологічні та морфофункціональні показники розвитку організму, у результаті якого професійні знання й навички майбутніх фахівців перетворюються в параметри їхньої готовності до виконання професійних обов'язків [6, с. 23–24].

Професійно-прикладна фізична підготовка є, як акцентує В. Хомич, «особливим видом діяльності, для якої формування професійно важливих властивостей і якостей особистості та оволодіння знаннями й навичками є не лише результатом, але й метою». На думку автора, «основними способами досягнення мети в професійно-прикладній фізичній підготовці є фізичні вправи, що реалізуються з використанням певної техніки та спрямовані на зміцнення здоров'я, профілактику можливих професійних захворювань; забезпечення високого рівня професійної працездатності; розвиток і вдосконалення професійно важливих психофізичних якостей; формування знань, умінь і навичок використання з прикладною метою засобів фізичного виховання та спорту».

Мета дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні критеріїв і показників рівня сформованості здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельних спеціальностей у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки.

Матеріал і методи дослідження – вивчення, аналіз та систематизація літературних джерел й узагальнення передового педагогічного досвіду для визначення важливості формування в майбутніх фахівців будівельних спеціальностей здоров'язберігальної компетентності в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки.

Результати дослідження. Здоров'язберігальна робота в закладах передвищої освіти України має особливості, порівняно з іншими навчальними закладами. Це зумовлено таким:

- активним фізичним навантаженням майбутніх будівельників під час виконання зразків професійної діяльності;
- поєднанням навчання з фаховою діяльністю;
- вивченням навчальних предметів, що формують початкові здоров'язберігальні знання, уміння й навички фахівця [7].

Проте в листі Міністерства освіти і науки України «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах» (лист від 25.09.2015 №1/9-454) керівництву ВНЗ рекомендовано переглянути наявну систему фізичного виховання як таку, що не задовольняє сучасні вимоги підготовки кваліфікованих фахівців різних спеціальностей і не відповідає інтересам та потребам студентства. Також у зазначеному листі вказано на необхідність надання звітів про стан фізичного виховання.

Під час визначення критеріїв ми враховували, що здоров'язберігальна компетентність є інтегрованою характеристикою якостей фахівця, структурними компонентами якої є *аксіологічний, гносеологічний та фізкультурно-оздоровчий*. Відповідно до них ми виділили такі критерії сформованості здоров'язберігальної компетентності: *мотиваційно-ціннісний, когнітивно-усвідомлюваний та особистісний*. За їх допомогою можна оцінити ступінь сформованості здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельного профілю й визначити ефективність процесу професійно-прикладної фізичної підготовки [7; 9; 16; 17]. Для кожного критерію здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельного профілю ми визначили показники, що характеризують його сформованість [12; 14].

Цінності здоров'язберігальної діяльності забезпечують суспільну значущість та престиж здоров'язберігальної діяльності, зацікавленість нею, визнання й підтримку її колективом, можливість здійснювати збереження здоров'я, створювати здоров'язберігальне освітнє середовище в навчальному закладі, можливість самоствердження та професійного зростання [16, с. 5].

Важливим показником сформованості здоров'язберігальної компетентності майбутнього фахівця будівельного профілю є позитивна мотивація до збереження здоров'я [15, с. 6].

До мотивів здоров'язберігальної діяльності можна віднести такі:

- соціальні мотиви (стосуються охорони здоров'я суспільства в цілому);
- здоров'язберігальні мотиви (стосуються безпосередньо здоров'язберігальної діяльності, наприклад розуміння студентом змісту здоров'язберігальної діяльності, здатність самостійно формулювати й розв'язувати проблеми здоров'язбереження);

– мотиви особистісного розвитку (володіння собою, можливість реалізувати свій творчий потенціал під час здоров'язберігальної діяльності).

На думку Е. Маляра, основними завданнями професійно-прикладної фізичної підготовки в системі професійної освіти є такі [11, с. 121]:

- усебічний фізичний розвиток і досягнення високого рівня фізичної підготовки;
- формування спеціальних та психофізичних якостей, які визначають ефективність майбутньої професійної діяльності;
- формування та вдосконалення рухових навичок, необхідних для успішної професійної діяльності;
- підготовка фахівців до роботи в екстремальних умовах праці, характерних для майбутньої діяльності за фахом;
- виховання вольових якостей;
- прискорення оволодіння професією та підготовка до високопродуктивної професійної діяльності;
- створення умов для активного відпочинку й профілактики фізичної перевтоми засобами фізичної культури та спорту.

Особистісний критерій характеризує фізкультурно-оздоровчий компонент здоров'язберігальної компетентності. Показниками цього критерію є індивідуально-психологічні та фізичні якості, важливі для майбутнього фахівця будівельного профілю, зокрема відповідальність, емоційно-вольова стійкість, вимогливість, дисциплінованість, висока працездатність, високий рівень адаптаційних можливостей організму [12].

Ці якості особистості дають змогу ефективно здійснювати саморозвиток майбутнього фахівця цього профілю, сприяють творчому підходу до здоров'язберігальної діяльності та досягнення її максимальної ефективності й результативності [6, с. 94].

Дискусія. Проведений нами аналіз науково-педагогічних досліджень із проблеми формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельного профілю свідчить, що в них висвітлюються лише окремі аспекти цієї проблеми. Науковці зосереджуються на окремих компонентах і принципах, умовах їх формування [2; 8; 20]

У результаті дослідження виявлені недоліки в практиці формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельного профілю.

У зв'язку з переходом України на нові соціально-економічні умови та спираючись на власні дослідження й дослідження науковців, ми розуміємо, що сфера фізичної культури потребує вирішення проблемних питань щодо шляхів покращення функціонування сфери фізичної культури [1; 21].

Зокрема, залишається невирішеним питання розробки навчально-методичного забезпечення професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців будівельного профілю, яке б забезпечувало формування знань про здоров'я й шляхи його збереження, переконань у важливості здорового способу життя, умінь і навичок його здійснення. Усе вищезазначене зумовлює необхідність наукового пошуку шляхів удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців будівельного профілю, зокрема розробки змістових та організаційних аспектів формування здоров'язберігальної компетентності.

Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами фізичної культури установ професійної передвищої й вищої освіти в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців будівельних спеціальностей.

Розглянуті проблеми та протиріччя підтверджують актуальність теми дослідження й вимагають розробки змістових та організаційних аспектів здоров'язберігальної роботи з майбутніми фахівцями будівельного профілю в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки, які будуть забезпечувати формування в них здоров'язберігальної компетентності.

Узагальнюючи вищезазначене, можемо зробити **висновки** про необхідність та актуальність формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх фахівців будівельного сектору в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки за такими напрямками:

1) формування вмінь і навичок протистояти стресовим та несприятливим чинникам професійної діяльності. Оскільки традиційними засобами боротьби зі стресом, утомою, роздратуванням є вживання алкоголю, нікотину й інших психоактивних або заспокійливих засобів, то студенти повинні мати ціннісні орієнтації на здоров'язберігальну діяльність, бути озброєними методами психічного

захисту та релаксації, що не завдають шкоди їхньому здоров'ю. У зв'язку з цим у майбутніх будівельників потрібно формувати навички здорового відпочинку;

2) успішна професійна діяльність майбутніх фахівців будівельного сектору і їх особистісна реалізація в суспільстві потребують мотивації до збереження здоров'я. Водночас аналіз наявної практики професійної підготовки майбутніх фахівців будівельного профілю свідчить про несформованість у більшості студентів мотивів до збереження здоров'я;

3) важливою професійною якістю майбутніх фахівців будівельного профілю є здатність вести здоровий спосіб життя. Це потребує ціннісного ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей, спрямованості на здоров'язбереження.

Перспективи подальших досліджень полягають у вдосконаленні навчально-методичного забезпечення формування здоров'язберігальної компетентності, пошуку мотиваційних ресурсів для затвердження в суспільстві цінностей здорового способу життя, а також у розробці педагогічних основ професійного самовдосконалення й безперервного професійного розвитку майбутніх фахівців будівельних спеціальностей.

Джерела та література

1. Андрущенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності як соціально-педагогічна проблема. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. 2012. № 7. С. 123–127.
2. Балдич Л. В., Черначук-Семенишина О. В. Формування фахових компетентностей майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у позанавчальний час. *Впровадження компетентнісного підходу у процесі підготовки майбутніх фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»*. 2018. С. 72–76.
3. Бойчук Ю. Д., Турчинов А. В. Сутність здоров'язбережувальної компетентності в контексті валеологічної парадигми. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2015. С. 48–49.
4. Воронін Д. Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Херсон, 2006. 20 с.
5. Єжова О. О. Здоров'язбережувальні технології у педагогічній системі формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. № 3 (13). С. 65–74.
6. Зорій Я. Б. Підвищення професійно-прикладної дієвості фізичного виховання у ВНЗ через формування у студентів мотивації до самостійних занять. *Фізична культура і спорт у навчальних закладах східно-європейських країн*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернівці, 22–23 трав. 2013 р. Чернівці, 2013. С. 22–25.
7. Зязюн І. А. Технологізація освіти в контексті удосконалення професійного розвитку особистості. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 р.*: зб. наук. праць до 10-річчя АПН України. Ч. 2. Харків: «ОВС», 2002. С. 28–44.
8. Іваненко Н. В. Шляхи формування професійних компетентностей у студентів технікумів та коледжів. *Впровадження компетентнісного підходу у процесі підготовки майбутніх фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»*. 2018. С. 19–21.
9. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004. 112 с.
10. Кондрацька Г., Самойлик С., Максим'як В. Сучасні підходи до формування культури здоров'я студентів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2020. № 3 (51). С. 3–9. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-03-03-09>
11. Маляр Е. І., Будний В. Є. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів у системі вищої професійної освіти. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2009. № 12. С. 120–123.
12. Марченко О. Ю. Формування ціннісних категорій особистої фізичної культури у студентської молоді: [автореферат]. Дніпропетровськ, 2010. 17 с.
13. Мицай Ю. Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів засобами природи. *Обрії*. 2013. № 2 (37). С. 62–65.
14. Остапенко Ю. Зміст професійно-прикладної фізичної підготовки в залежності від специфіки професійної діяльності фахівців економічного профілю. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2012. С. 75–79.
15. Пилипей Л. П. Професійно-прикладна підготовка студентів: монографія. Суми: ДЗВО «УАБС НБУ», 2009. 312 с.
16. Рибалко П. Ф., Гриб Т. О., Клименченко Т. Г. Проблеми і шляхи підвищення ефективності фізичного виховання у вищому навчальному закладі не фізкультурного профілю. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації / Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського; Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка; голов. ред. В. М. Костюкевич. Вінниця: ТОВ «Планер», 2017. С. 217–221.*

17. Рибалко П. Ф., Харченко С. М., Матлаш В. А. Професійно-прикладна фізична підготовка студенток аграрного вузу що займаються в секції з футболу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Вип. 149 / Чернігівський нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів: ЧНПУ, 2017. С. 212–215.
18. Соколенко О. І. Формування ціннісного ставлення студентів вищих педагогічних навчальних закладів до свого здоров'я: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Луганськ, 2008. 20 с.
19. Харченко С. Методологічні основи формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 4 (88). С. 128–138. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.04/128-138>
20. Шовкова А. О. Формування здоров'язбережувальних компетентностей учнів професійно-технічних закладів освіти. *Формування здоров'язбережувальних компетентностей сучасної молоді: реалії та перспективи*. 2017. С. 113–115.
21. Ячнюк М., Ячнюк І., Ячнюк Ю. Шляхи функціонування сфери фізичної культури в нових соціально-економічних умовах. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2020. № 2 (50). С. 33–37. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-02-33-37>

References

1. Andriushhenko, T. K. (2012). Formuvannya zdorov'jazberezhualnoji kompetentnosti jak socialno-pedagoghichna problema [Health competence as a socio-pedagogical issue]. *Naukovyj visnyk Volynskogho nacionalnynogho universytetu im. Lesi Ukrainky*, 7, 123–127.
2. Baldych, L. V., Chernachuk-Semenyshyna, O. V. (2018). Formuvannya fakhovykh kompetentnostej majbutnikh molodshykh specialistiv ekonomichnogho profilu u pozanavchalnyj chas [Formation of professional competencies of future junior specialists in Economics in extracurricular time]. *Vprovadzhennja kompetentnisnogho pidkhodu u procesi pidghotovky majbutnikh fakhivciv osvithno-kvalifikacijnogho rivnja «molodshyj specialist»*, 72–76.
3. Boichuk, Ju. D., Turchynov, A. V. (2015). Sutnosti zdorov'jazberezhualnoji kompetentnosti v konteksti valeologhichnoji paradyghmy [The essence of health competence in the valeological paradigm]. *Problemy inzhenerno-pedagoghichnoji osvity*, 48–49.
4. Voronin, D. Je. (2006). Formuvannya zdorov'jazberighajuchoji kompetentnosti studentiv vyshhykh navchalnykh zakladiv zasobamy fizychnogho vykhovannja [Formation of health-preserving competence of students of higher educational institutions by PE means]: avtoref. dys....kand. ped. nauk: 13.00.07. Kherso, 20.
5. Jezhova, O. O. (2011). Zdorov'jazberezhualni tekhnologhiji u pedagoghichnij systemi formuvannja cinnisnogho stavlennja do zdorov'ja v uchniv profesijno-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv [Health-preserving technologies in the pedagogical system of the value attitude formation to health at pupils of vocational schools]. *Pedagoghichni nauky: teorija, istorija, innovacijni tekhnologhiji*, 2011, 3 (13), 65–74.
6. Zorii, Ja. B. (2013). Pidvyshhennja profesijno prykladnoji dijevosti fizychnogho vykhovannja u VNZ cherez formuvannja u studentiv motyvaciji do samostijnykh zanjatj [Improving the professionally PE applied effectiveness in higher education through the students' motivation for independent study]. *Fizychna kuljtura i sport u navchalnykh zakladakh skhidnojevropejskykh krajin: materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. konferenciji, m. Chernivci, 22–23 travnja 2013 r. Chernivci*, 22–25.
7. Ziazium, I. A. (2002). Tekhnologhizacija osvity v konteksti udoskonalennja profesijnogho rozvytku osobystosti [Technologization of education in the context of improving the personal professional development]. *Rozvytok pedagoghichnoji i psykhologhichnoji nauk v Ukraini 1992–2002: zb. nauk. pracj do 10-richchja APN Ukrain*, Ch 2. Kharkiv: OVS, 28–44.
8. Ivanenko, N. V. (2018). Shliakhy formuvannja profesiynykh kompetentnostej u studentiv tekhnikumiv ta koledzhiv [Ways of formation of professional competencies of technical schools and colleges students]. *Vprovadzhennja kompetentnisnogho pidkhodu u procesi pidghotovky majbutnikh fakhivciv osvithno-kvalifikacijnogho rivnja «molodshyj specialist»*, 19–21.
9. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasnij osviti: svitovy dosvid ta ukrajinski perspektyvy (2004). [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives]. *Biblioteka z osvithnoji polityky / pid zagh. red. O. V. Ovcharuk*. Kyjiv: K.I.S, 112.
10. Kondracka H., Samoilyk, S., Maksym'jak, V. (2020). Suchasni pidkhody do formuvannja kuljturno zdorov'ja studentiv [Modern approaches to the formation of students' health culture]. *Fizyчне vykhovannja, sport i kuljtura zdorov'ja u suchasnomu suspilstvi*, 3 (51), 3–9. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-03-03-09>
11. Maljar, E. I., Budnyi V. Je. (2009). Profesijno-prykladna fizychna pidghotovka studentiv u systemi vyshhoji profesijnoji osvity [Professional and applied physical training of students in higher professional education]. *Pedagoghika, psykhologhija ta medyko-biologhichni problemy fizychnogho vykhovannja i sportu*, 12, 120–123.
12. Marchenko, O. Ju. (2010). Formuvannja cinnisnykh kateghorii osobystoji fizychnoji kuljturno zdorov'ja studentiv [Formation of student youth value personal physical culture]. avtoref. dys....kand. ped. nauk: 13.00.04. Dnipropetrovsjk, 17.

13. Mycai, Ju. (2013). Formuvannia zdorov'jazberezhuvajnoji kompetentnosti uchniv zasobamy pryrody [Formation of pupils' health-preserving competence by means of nature]. *Obriji*, 2 (37), 62–65.
14. Ostapenko, Ju. (2012). Zmist profesijno-prykladnoji fizychnoji pidgotovky v zalezhnosti vid specyfiky profesijnoji dijalnosti fakhivciv ekonomichnogho profilju [The content of professional and applied physical training depending on the professional activity of economic specialists]. *Sportyvnyj visnyk Prydniprov'ja*, 75–79.
15. Pylypej, L. P. (2009). Profesiino-prykladna pidgotovka studentiv [Professional and applied training of students]: monohrafija. Sumy: DZVO UABS NBU, 312.
16. Rybalko, P. F., Ghryb, T. O., Klymenchenko, T. Gh. (2017). Problemy i shliakhy pidvyshhennia efektyvnosti fizychnogho vykhovannia u vyshhomu navchalnomu zakladi ne fizkulturnogho profilju [Problems and ways to increase the effectiveness of PE in higher education not the PE specialities]. *Fizychna kuljtura, sport ta zdorov'ja naciji*. V. M. Kostjukevych. Vinnycja: TOV Planer, 217–221.
17. Rybalko, P. F., Kharchenko, S. M., Matlash, V. A. (2017). Profesijno-prykladna fizychna pidgotovka studentok aghrarnogho vuzu shho zajmajutsia v sekciji z futbolu [Professional and applied physical training of female students of agricultural universities engaged in the football]. *Visnyk Chernihivskogho nacionalnogho pedagoghichnogho universytetu*, 149. Chernihiv: ChNPU, 212–215.
18. Sokolenko, O. I. (2008). Formuvannia cinnisnogho stavlennia studentiv vyshhykh pedagoghichnykh navchalnykh zakladiv do svogho zdorov'ja [Value attitude of students of higher pedagogical educational institutions to their health]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Lughansjk, 20.
19. Kharchenko, S. (2019). Metodologhichni osnovy formuvannja zdorov'jazberezhuvajnoji kompetentnosti majbutnikh fakhivciv aghrarnogho profilju [Methodological bases of health-preserving competence formation of future specialists of agricultural speciality]. *Pedagoghichni nauky: teorija, istorija, innovacijni tekhnologhiji*, 4 (88), 128–138. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.04/128-138>
20. Shovkova, A. O. (2017). Formuvannia zdorov'jazberezhuvajnykh kompetentnostej uchniv profesijno-tekhnichnykh zakladiv osvity [Formation of students' health-preserving competencies at the vocational and technical educational institutions]. *Formuvannja zdorov'jazberezhuvajnykh kompetentnostej suchasnoji molodi: realiji ta perspektyvy*, 113–115.
21. Jachniuk, M., Jachniuk, I., Jachniuk, Ju. (2020). Shliakhy funkcionuvannia sfery fizychnoji kuljtury v novykh socialjno-ekonomichnykh umovakh [Ways of functioning of physical culture in new socio-economic conditions]. *Fizyчне vykhovannja, sport i kuljtura zdorov'ja u suchasnomu suspiljstvi*, 2 (50), 33–37. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-02-33-37>

Стаття надійшла до редакції 22.05.2021 р.